

потреби, необхідно враховувати механізм мотивації, досліджувати конфлікти мотивів, домінуючі мотиви, гендерні й психотипічні розходження в мотивації різних груп споживачів.

Список літератури

1. Барлетта, М. Как покупают женщины: чем маркетинг для женщин отличается от маркетинга для мужчин [Текст] / М. Барлетта. – М. : Вершина, 2004. – 272 с.
2. Блекуэлл, Д. Поведение потребителей [Текст] / Д. Блекуэлл, П. Миннард, Дж. Энджел. – СПб. : Питер, 2002. – 354 с.
3. Верещагина, Л. А. Психология потребностей и мотивация персонала [Текст] / Л. А. Верещагина, И. М. Карелина. – Х. : Гуманитарный центр, 2002. – 152 с.
4. Ильин, Е. П. Дифференциальная психофизиология мужчины и женщины [Текст] / Е. П. Ильин. – СПб. : Питер, 2002. – 544 с.
5. Ильин, Е. П. Мотивация и мотивы [Текст] / Е. П. Ильин. – СПб. : Питер, 2002. – 512 с.
6. Козырев А. А. Мотивация потребителей [Текст] / А. А. Козырев. – СПб. : Изд-во Михайлова В.А., 2003. – 384 с.
7. Соломон, М. Р. Поведение потребителя. Искусство и наука побеждать на рынке [Текст] / М. Р. Соломон. – СПб. : ДиаСофтЮП, 2003. – 784 с.
8. Статт, Д. Психология потребителя [Текст] / Д. Статт. – СПб. : Питер, 2003. – 446 с.
9. Ульвик, Э. Чего хотят потребители [Текст] / Э. Ульвик. – К. : Companion Group, 2007. – 224 с.
10. Шварц, П. Оцінка ступеня задоволеності споживача: Як дізнатися, що насправді думають люди [Текст] / П. Шварц. – Дніпропетровськ : Баланс Бізнес Букс, 2007. – 352 с.
11. Шмигин, И. Философия потребления [Текст] / И. Шмигин. – Х. : Гуманитарный центр, 2009. – 304 с.

Отримано 30.10.2011. ХДУХТ, Харків.

© О.М. Варипаев, Т.В. Андреева, 2011.

УДК 796/799:37,03

Л.І. Петрова, доц.

М.О. Левченко, ст. викл.

МОТИВАЦІЙНО-ЦІННІСНИЙ ПРІОРИТЕТ У ФОРМУВАННІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА

Надано характеристику особистісних якостей, які визначають пріоритет у формуванні мотиваційно-ціннісного ставлення студентів до фізичної

культури і спорту. Обґрунтовано доцільність організації процесу фізичного виховання на основі його біосоціальної цілісності.

Представлена характеристика личностных качеств, которые определяют приоритет в формировании мотивационно-ценностного отношения студентов к физической культуре и спорту. Обоснована целесообразность организации процесса физического воспитания на основе его биосоциальной целостности.

In article is presented feature larval qualities, which define the priority in shaping motivation of value relations student to physical culture and sport. Motivated practicability to organizations of the process of the physical education on base it's bio-social to wholeness.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Фізична культура особистості вважається основою соціально-культурного буття індивіда, невід'ємним складником його загальнолюдської й професійної компетентності. Як інтегрований результат виховання й професійної підготовки фізична культура особистості визначається ставленням людини до свого психосоматичного здоров'я, рівнем розвитку фізичних можливостей, а також активністю життєвої позиції. У даному сенсі особливої актуальності набуває проблема реалізації ціннісних орієнтацій фізичної культури в їхньому практичному втіленні у свідомість сучасного студентства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень і публікацій із даної проблеми свідчить, що фізична культура виступає як інтегральна якість особистості, умова й передумова ефективної навчальної та майбутньої професійної діяльності, узагальнений показник загальної й професійної культури майбутнього фахівця, ціль саморозвитку й самовдосконалення. Вона характеризує вільне й свідоме самовизначення особистості, яка на різних етапах життєвого розвитку з безлічі цінностей обирає, і засвоює ті, що для неї є найбільш значущими [1; 4–6].

У зв'язку з цим Т. Круцевич зазначає, що нині суспільством перед студентською молоддю поставлено глобальне соціально-економічне завдання щодо інтеграції вітчизняного культурного потенціалу у світову спільноту. Проте реалізація цього завдання можлива тільки фахівцями нової формації, які мають певний комплекс особистісних і професійних якостей. На думку ученої сучасний спеціаліст повинен володіти не лише глибокими професійними знаннями, а й мати високі фізичні кондиції й працездатність, а також розвинені особистісні якості щодо власної фізичної культури і її духовно-моральних цінностей. Стратегія розвитку фізичної культури сучасного студентст-

ва характеризується гуманізацією педагогічного процесу, що слід вважати гарантом якості формування фахівця нової формації [7].

Дані наукових досліджень також свідчать про необхідність активізувати пошук шляхів оптимізації професійної підготовки в аспекті розробки теоретичних положень, принципів розвитку та самоорганізації навчальної діяльності студентів із фізичного виховання в площині системного підходу. Це на думку В. Григоренка, В. Пристинського, Б. Шеремета сприятиме більш ефективному управлінню процесом індивідуалізованого розвитку у студентів мотивації, адекватної самооцінки, забезпечуватиме їх адаптацію до реальних умов майбутньої професійної діяльності [2].

Мета та завдання статті. Теоретично обґрунтувати значущість мотиваційно-ціннісного компоненту у формуванні фізичної культури особистості студента. Визначити оптимальні методи підвищення фізичного стану та розумової працездатності студентів ХДУХТ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кафедрою фізичного виховання та спорту відповідно до тематичного плану бюджетної науково-дослідної роботи кафедри «Пошук шляхів оптимізації з навчального процесу з фізичного виховання студентів ХДУХТ» проводилось дослідження з січня по листопад 2011р. в якому брали участь студенти 1-2 курсів економічного та товарознавчого факультетів (всього 180 осіб).

У процесі дослідження були використані наступні методи – теоретичні (аналіз, синтез, узагальнення, систематизація); емпіричні (спостереження, опитування, бесіда, анкетування).

Результати досліджень та їх обговорення. Узагальнення інноваційного педагогічного досвіду, а також опитування, анкетування й бесіди зі студентами університету дають нам привід зазначити, що цінності фізичної культури і спорту починають займати певний високий рейтинг в осмисленні шляхів формування активної життєвої позиції майбутнього спеціаліста. Так слід наголосити на тому, що мотиваційно-ціннісний компонент відображає позитивне емоційне відношення студентів до фізичної культури, сформовану потребу в ній, систему знань, інтересів, мотивів і переконань, що організують і направляють вольові зусилля особистості, формують пізнавальну активність щодо засвоєння цінностей фізичної культури, сприяють націленості на здоровий спосіб життя, постійне фізичне вдосконалення.

На наше переконання формування особистості майбутнього фахівця повинно відбуватися більш конструктивно з використанням ціннісних орієнтацій фізичної культури і спорту на засадах реалізації взаємодії особистісних диспозицій і ситуативних детермінантів у навча-

льно-виховній діяльності студентів на основі мотивації. Методологічною основою такого підходу стала «теорія диференціально-інтегральних оптимумів дидактичних чинників» у професійній підготовці педагога, що розроблена професором В. Григоренко [3, с. 8].

Згідно з даною теорією ми передбачали, що система професійної підготовки людини повинна забезпечувати оптимальний вплив педагогічних чинників як диференційовано (початкові етапи розвитку мотивації до цінностей фізичної культури і спорту), так й інтегровано (етапи формування мотивації до занять фізичною культурою і спортом як чинника реалізації професійного самовизначення майбутнього фахівця).

Формування потреби до систематичних занять фізичною культурою і спортом вважають одним із провідних спонукальних і регулюючих чинників у вихованні манер поведінки особистості. Ця потреба проявлялася в бажанні студентів виконувати нові рухові дії на фоні оптимальних фізичних навантажень; у розширенні спілкування й проведенні вільного часу в колі друзів; у необхідності самоутвердження й зміцнення позицій власного «Я»; у пізнанні й естетичній задоволеності від рухів; у поліпшенні якості фізкультурно-спортивних досягнень. Отже, на основі результатів аналізу педагогічних спостережень, ми отримали змогу сформулювати наступні пріоритетні мотиви, що виникають на основі потреб і визначають спрямованість розвитку особистості студентів, а також стимулюють і мобілізують їх на прояв активної життєвої позиції, а саме:

- прагнення до фізичного удосконалення, що пов'язане з намаганням прискорити темпи власного фізичного розвитку, зайняти гідне місце у своєму оточенні, домогтися визнання, поваги;

- дружня солідарність, що передбачає реалізацію бажання бути разом із друзями, спілкуватися, співробітничати з ними як у фізкультурно-спортивній, так і навчальній діяльності;

- обов'язки, що пов'язані з необхідністю систематично відвідувати заняття з фізичного виховання, виконувати вимоги навчальної програми;

- прояв позитивного суперництва, що характеризує прагнення виділитися, самоутвердитися у студентському середовищі, домогтися авторитету, бути першим, досягти якомога більшого;

- наслідування, що пов'язане із прагненням бути схожим на тих, хто досяг певних успіхів у фізкультурно-спортивної діяльності або має особливі якості й достоїнства, набуті в результаті занять;

- спортивні досягнення, коли домінуючим є прагнення домогтися значних (певних) результатів з обраного виду спорту;

- процесуальні, коли увага зосереджена не на результаті діяльності, а на самому процесі занять;
- ігрові, що виступають засобами розваги, психоемоційної «розрядки», активного відпочинку;
- комфортності, що визначають бажання займатися фізичними вправами в сприятливих умовах та отримувати задоволення від рухової активності. Нами було також встановлено, що в спонуканні студентів до занять фізичною культурою і спортом важливим є й інтерес. Інтерес визначає відношення людини до об'єкта, що є значущим й емоційно привабливим. Ми спостерігали, що коли рівень усвідомлення інтересу невисокий, то переважає емоційна привабливість. Але чим вище цей рівень, тим більшу роль починає відігравати об'єктивна значущість. Тобто в інтересі відбиваються реальні потреби студентів, а також засоби їх задоволення. Якщо потреба викликала бажання мати предмет занять, то інтерес – більш ретельно познайомитися з особливостями його впливу.

Прояв емоційного компоненту інтересу ми пов'язуємо з тим, що людина стосовно об'єкта або діяльності завжди проявляє певні почуття. Його характерними ознаками є задоволення, задоволеність потреби, оцінка особистої значущості, задоволеність власним фізичним «Я» тощо. Пізнавальний компонент інтересу пов'язаний з усвідомленням властивостей об'єкта, розумінням його придатності для задоволення потреб, а також із пошуком і підбором засобів, необхідних для задоволення потреби. Його показниками є переконаність у необхідності занять фізичною культурою і спортом, усвідомлення індивідуальної необхідності занять, певний рівень знань, прагнення до пізнання нового тощо. У поведінковому компоненті інтересу відбиваються мотиви й цілі діяльності, а також раціональні способи задоволення потреби. Було встановлено, що залежно від активності поведінкового компонента, й інтереси студентів можуть бути реалізованими або нереалізованими. Адекватний і вільний вибір різних форм фізкультурно-спортивних занять свідчив про наявність у студентів усвідомленого, активного інтересу. Отже, було встановлено, що інтереси (як правило) виникають на основі тих мотивів і цілей фізкультурно-спортивної діяльності, які пов'язані насамперед: а) із задоволенням власне процесом занять (динамічність, емоційність, новизна, розмаїтість, спілкування тощо); б) із результатами занять (набуття нових знань, умінь і навичок, оволодіння різноманітними руховими діями, випробування себе, поліпшення результату тощо); в) із перспективою занять (фізична досконалість і гармонійний розвиток, виховання особистісних якостей, зміцнення здоров'я, підвищення спортивної кваліфікації тощо). Якщо ж студенти не

мали певних цілей у фізкультурно-спортивній діяльності, то вони не проявляли й вираженого інтересу до неї.

Крім того, нас цікавило й формування рівня відносин, що задають предметну орієнтацію, визначають соціальну й особистісну значущість фізичної культури в житті студентів. Було встановлено, що підчас активно-позитивного відношення у студентів яскраво виражені фізкультурно-спортивна зацікавленість і цілеспрямованість. При цьому проявляється висока мотивація, чіткість цілей, стійкість інтересів, регулярність занять, бажання участі в змаганнях, а також активність й ініціативність в участі та організації проведення фізкультурно-спортивних заходів. Пасивно-позитивне відношення характеризувалося дещо розпливчастими мотивами, неясністю й неконкретністю цілей, певною аморфністю й нестійкістю інтересів, епізодичною участю у фізкультурно-спортивних заходах. При індивідуальному відношенні ми спостерігали байдужність, а мотивація – мала суперечливий характер, цілі й інтереси до фізкультурно-спортивної діяльності майже відсутні. Пасивно-негативне відношення характеризувалося, так би мовити, прихованим негативізмом частини студентів до фізичної культури і спорту (такими, що не мають ніякого значення). Активно-негативне відношення проявлялось у незначній кількості студентів (переважно у дівчат 1 курсу економічного факультету) іноді у формі відвертого небажання виконувати будь-які фізичні вправи із причини того, що на їх думку, такі заняття не мають ніякої цінності.

Важливим аспектом у характеристиці ціннісних орієнтацій є те, що вони виражають сукупність відносин особистості до фізичної культури в повсякденному житті, а також у майбутній професійній діяльності. На наш погляд, емоції слід вважати одним із найважливіших компонентів ціннісних орієнтацій, що найбільш глибоко характеризує їхній зміст і сутність. Ми спостерігали, що у разі вираженого прояву емоцій (особливо в процесі змагань) у студентів проявляється задоволення щодо реалізації потреби в активній руховій діяльності, підвищується оцінка особистої значущості, відбувається задоволеність власним фізичним «Я». У зв'язку з тим що емоції мають різний ступінь виразності й тривалість протікання, а також усвідомленість причин їхнього прояву, характеризувалися настроєм студентів (слабко виражені стійкі емоційні стани); пристрастю (швидко виникаюче, стійке й сильне почуття, наприклад, до спорту); афектом (швидко виникаючий короткочасний емоційний стан, викликаний особливо значущим подразником, який проявляється досить бурхливо, наприклад, підчас перемоги).

Важливим, на наш погляд, слід вважати й прояв вольових зусиль, що регулюють поведінку й діяльність особистості відповідно до

поставлених цілей. Вольова активність визначається силою мотиву, і якщо переважає намагання досягти мети, то особа проявляє більш інтенсивне, і більш тривале вольове зусилля. Вольове зусилля направляє розумом, моральними почуттями, моральними переконаннями. Ми спостерігали, що в процесі занять фізкультурно-спортивною діяльністю розвиваються такі вольові якості, як завзятість у досягненні мети (що проявляється через терплячість і наполегливість, тобто прагнення досягти віддалену в часі ціль, незважаючи на перешкоди й труднощі, що виникають); самовладання, (під яким мають на увазі сміливість, як здатність виконати завдання, незважаючи на почуття страху, яке виникає); стриманість і витримка (як здатність пересилити імпульсивні, мало обмірковані емоційні реакції); зібраність і зосередженість (як здатність сконцентрувати увагу на завданні, що виконується незважаючи на перешкоди, що виникають); рішучість (яка характеризується мінімальним часом прийняття рішення в значущій для людини ситуації); ініціативність (що визначається потребою прийняти на себе відповідальність під час вирішення важливого рішення).

Ефективність формування у студентів мотиваційно-ціннісних орієнтацій до занять фізкультурно-спортивною діяльністю забезпечувалась розробкою, а також впровадженням у навчально-виховний процес організаційно-педагогічних умов, які передбачали виконання рухової програми занять у «діадах», «тріадах» і «мікрогрупах». Зважаючи на результати системного аналізу інтерактивного середовища й властивості педагогічних технологій суб'єкт-суб'єктного спрямування, ми дійшли висновку, що структурно-функціональні характеристики цих педагогічних явищ передбачають створення малих груп, яким притаманна властивість «єдиної команди», де кожний член групи несе свідому відповідальність за свої дії, переконання, вчинки, а також за дії та поведінку інших (групи в цілому) [5].

Отже, у контексті дослідження малу групу ми розглядали як педагогічну форму організації діяльності невеликої кількості студентів, об'єднаних загально визначеними цілями й завданнями партнерської взаємодії, спрямованої на формування ціннісних орієнтацій щодо фізичної культури і спорту в кожного з них. Така група студентів мала кількісний склад «діад», «тріад» і «мікрогруп» (по 5-7 осіб). При цьому кожному учаснику малої групи надавалося право бути рівноправним партнером у навчально-виховному діалозі й взаємодії. Педагогічні спостереження, а також результати їх аналізу показали, що діяльність малої групи забезпечує формування в студентів ціннісних орієнтацій у органічній єдності з розвитком і взаємодією з найближчим соціумом. Комплектування малої групи здійснювалось викладачем фізичного

виховання, але із залученням студентів, які відкрито й аргументовано висловлювали свої побажання й зауваження щодо створення такої групи.

Комплектування малої групи здійснювалось нами на засадах урахування її гетерогенної природи, яка обумовлювала включення до неї студентів із різними індивідуально-особистісними можливостями (вік, стать, рівень фізичного розвитку, рівень сформованості фонду життєво актуальних рухових навичок і умінь, рівень розвитку загальних фізичних і професійно орієнтованих фізичних якостей, рівень психосоматичного здоров'я, особливості характеру, досвід систематичних занять фізичною культурою і спортом, рівень умотивованості до систематичних занять фізичною культурою і спортом тощо). Отже, різно-рідність малої групи ми свідомо використали як організаційно-педагогічний підхід оптимальної взаємодії студентів у системі відносин “сильний–слабкий–середній” рівень можливостей, у якому вплив лідера й партнера середнього рівня можливостей фокусувався на вирівнюванні психофізичних можливостей партнера з низьким рівнем підготовленості.

Висновки. Таким чином, представляється очевидним зазначити, що в процесі фізичного виховання студентів здійснюється вплив не тільки на біологічну сутність особистості, але й на її біосоціальну цілісність. Отже, ефективність процесу фізичного виховання повинна забезпечуватися реалізацією тісного взаємозв'язку в розвитку фізичних можливостей організму та формуванні почуттів, ціннісних орієнтації, спрямованості й ступеня розвиненості інтересів, потреб, переконань.

Формування ціннісних орієнтацій студентів щодо занять фізичною культурою і спортом доцільно здійснювати з урахуванням їх індивідуально-особистісних особливостей, та на основі використання інтерактивних форм, методів і засобів навчання.

Перспективою подальших розвідок у даному напрямку слід вважати визначення ступеня взаємовпливу різних компонентів у формуванні фізичної культури особистості студента.

Список літератури

1. Апанасенко, Г. Л. Эволюция биоэнергетики и здоровье человека [Текст] / Г. Л. Апанасенко. – СПб. : Петрополис, 1992. – 123 с.
2. Григоренко, В. Г. Системний підхід в організації професійної підготовки студентів вищих педагогічних закладів [Текст] / В. Г. Григоренко, Б. Г. Шеремет, В. М. Пристинський // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського : зб. наук. пр. – Одеса, 2002. – Вип. 8–9. – С. 126–132.

3. Григоренко, В. Г. Профессионально-педагогическая мотивация и технология ее формирования [Текст] / В. Г. Григоренко. – Бердянск : Модем, 2003. – 148 с.

4. Інтеграція пізнавальної і рухової діяльності в системі навчання і виховання школярів [Текст] / О. Д. Дубогай [та ін.]. – К., 2001. – 151 с.

5. Пристинский, В. Н. Гуманистические ценности физической культуры и спорта как средство формирования нравственной и эстетической культуры человека / В. Н. Пристинский, Т. Н. Пристинская // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. монографія / за ред. проф. С. С. Єрмакова. – Х. : ХДАДМ (ХХП), 2008. – № 11. – С. 48–52.

6. Пристанський, В. М. Історичні та філософсько-гуманістичні аспекти формування валеологічного світогляду в навчально-виховному процесі / В. М. Пристанський, Т. М. Пристинська // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. монографія / за ред. проф. С. С. Єрмакова. – Х. : ХДАДМ (ХХП), 2007. – № 11. – С. 246–249.

7. Теория и методика физического воспитания : учебник для студ. высш. учеб. зав. физ. воспитания и спорта / под ред. Т. Ю. Круцевич. – К. : Олимпийская лит-ра, 2003. – Т. 2. – С. 167–183.

Отримано 30.10.2011. ХДУХТ, Харків.

© Л.І. Петрова, М.О. Левченко, 2011.

УДК 35.073.6(477)

А.О. Сусловець, здобувач (*НУДПС України, Ірпінь*)

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ФОРМИ ДОБОРУ КАДРІВ В ОРГАНИ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Висвітлено питання нормативно-правового забезпечення організаційно-правових форм добору кадрів в органи державної податкової служби України. Розглянуто питання вдосконалення процедури відбору кадрів для проходження служби в органах державної податкової служби України.

Освещаются вопросы нормативно-правового обеспечения организационно-правовых форм подбора кадров в органы государственной налоговой службы Украины. Рассмотрены вопросы усовершенствования процедуры отбора кадров для прохождения службы в органах государственной налоговой службы Украины.

The issues of legal regulation of legal forms for government service in the state tax service of Ukraine are probed. The questions of improvement of procedure